

ראש השנה

יצחק מאיר
1911

יצחק מאיר
1911

ערבוב השמן

ועפ"ז נ"ל שזוהי גם כוונת הראשונים שהתקיעות דחודש אלול הם לערבב את השטן שלא יבין מתי יהי ר"ה, שאין הכוונה בזה שלא יבין (מה שנדפס בכל הלוחות) מתי הזמן והיום דר"ה, אלא כלשון המהרי"ל, ואין יודע מתי הדין ויקטרג, היינו שמסתתם קטרוגו. כי ענין התקיעות בשופר הוא לעורר את האדם בתשובה, כמבואר ברמב"ם (הל' תשובה פ"ב), וכ"כ בטור (סתקפ"א) לענין התקיעות דאלול. ולפיכך, לאחרי שבנ"י תקעו שופר במשך כל החודש ונתעוררו בתשובה, "חושב" השטן שכבר זכו בדין קודם ר"ה ומסתתמין קטרוגיו בר"ה כי כבר אין לו מה לקטרג. ובאמת מצינו כזאת מפורש בחז"ל, כמובא בטור (שם) שכבר בערב ראש השנה נוהגין לספר ולכבס מתוך שמחה כי בטוחים ישראל שיזכו בדין.

ומעתה מיושב בפשטות ג"כ הא דאין תוקעין בערב ר"ה כדי לערבב השטן, שזהו עוד ענין שבו מערבבין את השטן לחשוב שבנ"י כבר זכו בדין קודם ר"ה, שאין תוקעין בשופר בערב ר"ה כאילו אין צריכים עוד להתעוררות תשובה שע"י התקיעות דאלול כי בטוחים אנו שכבר זכינו בדין.

מצינו כו"כ מנהגים בקשר עם ר"ה שעושים כדי לערבב את השטן שלא ידע מתי יום הדין, כגון: אין מזכירים ראש חודש בתפלות ר"ה וכן אין מברכים חודש תשרי בשבת שלפניו, ומטעם זה אין תוקעים בערב ר"ה ומתחילין לקרות פ' בראשית בשמח"ת ולא בתחילת השנה. ובראשונים הובא שזהו גם טעם לתקיעות דחודש אלול כדי לערבב את השטן שלא יבין מתי יהי ר"ה (עי' לבוש סתקפ"א. מנהגי מהר"א טירנא ועוד).

ולכאורה כ"ז תמוה ביותר, דאין אפשר לומר שע"י מנהגים אלו יתערבב השטן ויטעה בדבר הפשוט ומפורסם מתי יום הדין. והרי השטן הוא מלאך המקטרג בב"ד של מעלה, ובס' איוב בתחלתו מפורש שבא בר"ה להתייצב על ה'. וצ"ע.

והנראה בזה, דהנה מקור הענין ד"ערבוב השטן" הוא בגמ' (ר"ה טז, א"ב) "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן", ובפרש"י שם "שלא ישטין כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתתמין דבריו", ונמצא, שהמושג דערבוב השטן אינו שמטעין אותו, אלא סתימת קטרוגיו.

בראשית, כי בטוחים שכבר זכו בדין.
ואע"פ שנוהגין כן בכל שנה ושנה,
 מ"מ סוף סוף אין עושים
 דברים אלו שיש בהם משום תוספת
 התעוררות תשובה, ו"חושב" השטן כי
 אין אפשר שבנ"י יחסרו דברים
 המעוררים לתשובה אם לא שבטוחים
 שכבר זכו בדין. וזהו פירוש "לערבב
 השטן", דכשבא יום הדין והשטן מתייצב
 לקטרג, כל קטרוגיו הם בחלישות מתוך
 בלבול הדעת וספק. וק"ל.

(חלק כד, ראש השנה)

ובררך זו יש לבאר ג"כ את שאר
 המנהגים הנ"ל שטעמם כדי
 לערבב את השטן, שאין הכוונה
 להטעות אותו כפשוטו אלא להחליש
 את קטרוגיו בבוא יום הדין. דהנה
 הזכרת ר"ח בתפילה היא כדי לעורר
 לתשובה כמו שאומרים וראשי חדשים
 לכפרה, והעדר הזכרת ר"ח בתפילת ר"ה
 (וכן העדר ברכת החודש בשבת שלפניו)
 מערבב את השטן לחשוב שאין בנ"י
 זקוקים לתוספת התעוררות תשובה
 שע"י הזכרת ר"ח, ועד"ז אין זקוקים
 לזכות של התחלת קריאת התורה מפ'

הפמרת חנה

והיא מרת נפש

דכתיב והיא מרת נפש", הרי שנקט
 דרשה זו דר"א מקרא דחנה.

ונראה לבאר דעת ר"א, ובהקדם פירוש
 כוונת הקושיא דחנה הות מרירא
 דלבא טובא (ועי' מהרש"א ומפרשי העין יעקב שם),
 דהנה בפשטות צ"ל דההכנעה הנדרשת
 בתפילה היא ההכנעה כלפי הקב"ה,
 דמאחר שאדם המתפלל צריך להרגיש
 בעצמו כעומד לפני המלך, כעבדא קמי
 מארי' (שבת י, א), הרי בדרך ממילא נכנע לבו
 מאימת המלך, משא"כ גבי חנה שמרירות
 נפשה והכנעת לבה היתה בגלל מצבה
 הפרטי שאין לה ילדים, א"כ איזו שייכות
 יש בין מרירות והכנעה זו והכנעה לתפילה.

תנן ברפ"ה דברכות אין עומדין
 להתפלל אלא מתוך כובד ראש
 (הכנעה. רש"י) ובגמרא שם מנה"מ א"ר
 אלעזר דאמר קרא (שמואל-א, י) והיא מרת
 נפש, וממאי דילמא חנה שאני דהות
 מרירא לבא טובא.

והנה אף שהש"ס מקשה על דעת ר"א
 (ואח"כ מביא דיעות עוד
 אמוראים שלמדו הך הלכתא מקראי
 אחריני), משמע דר"א גופא לא חש
 לקושיא זו דחנה הות מרירא לבא טובא.
 ועיי' באגרת התשובה לרבינו הזקן (פרק
 י) "אין עומדין כו' כובד ראש כו' לעורר
 רחמים כו' וכדיליף התם בגמ' מקרא